

En memòria de Joan Margarit, que estimava la Universitat

Estanislau Roca, catedràtic de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona – UPC

Ara fa uns anys, Joan Margarit va cedir a la Universitat de Barcelona una selecció de poemes que il·lustraven, a manera de porta d'entrada, tretze itineraris per la ciutat de Barcelona que un grup d'arquitectes, urbanistes i historiadors proposaven en l'obra *Walking the city. Barcelona as an urban experience*, editada per Estanislau Roca, Inés Aquilué i Renata Gomes a Edicions de la Universitat de Barcelona. L'obra va comptar amb l'impuls de prestigioses universitats d'Estats Units, i se'n va publicar primer una versió anglesa, l'any 2015, i després una en castellà, en coedició amb l'Ajuntament de Barcelona. Els poemes de Margarit corresponen a alguns barris –Gràcia, l'Eixample, Nou Barris...– o a aspectes destacables de la nostra ciutat –el passat industrial o els espais urbans conquerits–. La Universitat de Barcelona, aquesta peça central de l'entramat universitari català, era un d'aquests itineraris que Andrés Lezcano dibuixava amb el coneixement profund de la realitat arquitectònica de cada edifici. I Joan Margarit va triar-hi un poema punyent, que avui llegim també com a última lliçó del poeta, i que sabem que va néixer del seu profund amor per la Universitat. Perquè Joan Margarit s'estimava la Universitat.

Avui, però, no us parlaré de Joan Margarit catedràtic de càlcul d'estructures de l'ETSAB de la UPC, ni del Joan Margarit arquitecte, ja que tant per una condició com per l'altra també el coneixeu sobradament. Per totes dues qualitats, docència i professió, ha estat admirat i guardonat, juntament amb Carles Buxadé, amb premis d'àmbit estatal i internacional, amb obres tan significatives com la del pavelló del Tau de Vitòria, que inicialment es va projectar per a un altre ús que no pas el bàsquet, segons em comentava en Joan, o l'Estadi Carlos Tartiere, d'Oviedo, passant per les seves intervencions a la Sagrada Família i l'Estadi Olímpic de Montjuïc.

Avui, reprenent unes paraules que vaig tenir ocasió de dir en la presentació d'un recital de poemes de Joan Margarit a la seu tarragonina del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, he de parlar especialment de la seva poesia, perquè en Joan, amb els anys, s'ha convertit en un gegant de la literatura en el seu vessant més depurat i difícil: el de la lírica, despullada i dura, sobre l'experiència humana, per la qual ha estat justament premiat. Més enllà del domini de totes les tècniques, la capacitat d'imaginació verbal i, sobretot, la capacitat de commoure els lectors –o els oients quan l'escolten com llegeix amb passió els seus versos– és considerable, perquè diu veritats com cops de puny que desvetllen la nostra consciència. Ell deia que les matemàtiques i la poesia s'assemblen perquè les matemàtiques són exactes i la poesia busca la paraula exacta. I, certament, és així: la seva poesia ha evolucionat per centrar-se en les coses més essencials i, per tant, és una poesia més lliure de retòrica, cada vegada més radical i profunda, perquè defensa la condensació com a gran virtut. Recordo que quan va escriure la “Balada de Montjuïc”, li vaig comentar: “Dius més coses tu en dues pàgines que jo en dues-centes del meu llibre!”.

La seva poesia poua en l'experiència. És una poesia que busca la veritat a partir de la pròpia vida. Per aquest motiu, allò que escriu forma part de la seva existència més vital i més

profunda que fa que tothom s'hi identifiqui per un motiu o un altre. Val a dir que ell no només ha fet poemes, sinó que també ha fet un destacable treball de traducció poètica, com ara la de l'obra de Thomas Hardy, també arquitecte i poeta. I ho ha fet traduït en vers, cosa no sempre usual, i ben difícil. Joan Margarit, també, sabia com recitar els seus poemes. Recordo una vegada que vaig sentir la Isabel-Clara Simó, que li deia: “Mira que en conec de bons poetes, però que a més sàpiguen recitar els seus poemes com tu, ni un”. Amb el bon amic Quim Espanyol, també arquitecte i poeta, hem coincidit amb en Joan diverses vegades, i he gaudit veient com s'ensenyaven projectes de poemes o com sovint es recitaven poemes propis o de grans poetes consagrats. Una experiència per a mi inoblidable. La poesia, sempre al davant.

La nostra amistat ha perdurat per sempre més. I vull recordar avui aquest gest generós de triar, seleccionar amb cura i dedicació, i preparar els poemes que havien d'acompanyar la nostra obra editada per la Universitat de Barcelona. Joan Margarit va ser un magnífic professor, arquitecte, poeta i, sobretot, amic. Amic de les persones, dels llibres i de les nostres universitats.

Per acabar aquesta breu semblança, m'agradaria fer-ho amb unes paraules que vaig emprar en un article en homenatge a Joan Miró, glossant-lo a ell mateix, que crec força apropiades per a aquesta ocasió. “De temps en temps sorgeix a Catalunya alguna personalitat que treu foc i aquest foc revifa i fa viure tot el que ve després, altrament s'hauria ofegat en la mediocritat.”

Com sentim ja la seva absència.

Gràcies, amic Joan!